

Publicerat 30 november 2005 05:30

Varför ska det ta slut vid 25?

Att vara 22 år i Blekinge är ingen hit. Risken att drabbas av förtida utslagning är stor med tanke på den takt med vilken Försäkringskassan där skickar unga människor vidare till förtidspension. Antalet personer i åldern 20-24 år som drabbats av detta öde har ökat med 73 procent sedan januari 2004. Att vara ung i Dalarna däremot tycks inte vara fullt lika riskabelt. Visserligen har Försäkringskassan där skickat hela 264 ungdomar in i denna återvändsgränd - men det innebär "bara" fem procent fler än ett och ett halvt år tidigare. Ska man vara raljant eller ska man gråta? Jag fortsätter att gråta och titta på statistik. För så där fortsätter det: I Skåne är 1 101 unga kvinnor och män i åldern 20- 24 år förtidspensionärer (+15 procent sedan januari förra året); i Stockholm är de 1 597 (+24 procent) och i Västra Götaland hela 1 827 (+ 37 procent).

Varför förtidspensionerar man unga människor? Varför varierar ökningstakten sedan januari 2004 mellan 5 och 73 procent beroende på län? En stor del av svaret ligger i att regeringen bestämt sig för att halvera långtidssjukskrivningarna. I brist på adekvat sjukvård/rehabilitering, och pga bristande kunskap och förmåga i att få folk åter i arbete, friserar man sjukskrivningsstatistiken genom att förpassa dessa människor till sjuk- eller aktivitetsersättning. Det som tidigare kallades förtidspension. Och som fortfarande betyder samma sak. För de unga betyder ett liv som förtidspensionär dels att de missar livsinkomster och arbetsplatsgemenskap, dels att de löper ökad risk för att dö i förtid. För oss som har ett jobb blir konsekvenserna dyrbara av att vi inte låter de unga få fotfäste på arbetsmarknaden. Att de unga inte får riktiga jobb är det som problematiken till syvende og sidst handlar om. Vägen till förtida utslagning börjar nämligen med sjukskrivning som leder till långtidssjukskrivning som leder till förtidspension. Och det räcker ju att ha jobbat i 14 dagar sammanhängande, eller ha anställts för minst en månads arbete, för att bli berättigad till sjukpeng.

Professor Mårten Palme visade vid SNS Välfärdsråds seminarium i förra veckan på sambandet mellan arbetslöshet och sjukskrivningar, som visar att ju högre arbetslösheten var i ett län, 1999, desto mer hade sjukfrånvaron ökat därefter. Den förfärliga utslagningen av människor måste upphöra, inte bara för individens egen skull utan för allas. Att förtidspensionera en 25-åring betyder 40 förlorade år. Varje månad i 40 år ska vi andra då skicka åtminstone 10 000 kronor netto till den förtidspensionerade. Priset blir 4,8 miljoner kronor per utslagen. Just nu har vi 9 743 förtidspensionerade under 25 år. Kostnaden ligger på svindlande 48 miljarder bara för bidragen och oräknat produktionsbortfallskostnader. Den svenska modellen är omodern. Las gör att de unga inte kommer in och att de äldre inte kommer ut. Privatiseringen av sjukförsäkringen gör att företag drar sig för att anställa. Kollektivavtalade löner ger samma lön oavsett prestation och geografiskt läge. Det lönar sig föga för folk att arbeta till låga löner jämfört med att få sjukersättningar. Låt det bli en hit igen att vara ung i Blekinge!

MONICA RENSTIG, MONICA.RENSTIG@WOMBRI.SE